

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка**

ІНІ інститут історії, права та міжнародних відносин

Кафедра права та методики викладання правознавства

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо самостійної роботи з

навчальної дисципліни «Кримінальне право»

з теми №14

«Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності»

Галузь знань 08 Право

Спеціальність 081 Право

Освітньо-професійна програма Право

Перший рівень вищої освіти

Мова навчання українська

Методичні рекомендації щодо самостійної роботи з навчальної дисципліни «Кримінальне право» з теми №14 «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності» для здобувачів вищої освіти за ОПП 081 Право. Суми: Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, 2020. – 12 с.

Розробник:

Звірко О.Є. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права та методики викладання правознавства

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри права та методики викладання правознавства Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
протокол № 3 від «19» жовтня 2020 р.

Завідувач кафедри права
та методики викладання правознавства
к.пед.наук, доцент

Іваній О.М.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Зміст теми

Поняття та загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

Виготовлення, вберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї.

Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) та його відмежування від ухилення від сплати внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

Контрабанда, як злочин проти встановленого порядку переміщення предметів через митний кордон.

Кримінально-правовий аналіз легалізації (відмивання) доходів одержаних злочинним шляхом. Шахрайство з фінансовими ресурсами та його відмінність від шахрайства та ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів).

1.2. Структура вивчення теми

Назва теми	Кількість годин			
	Усього	Лекції	Практичні (семінарські)	Самостійна робота
Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності	10	2	2	6

1.3. Опанування змісту теми сприяє формуванню наступних компетентностей:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК 7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК 9. Знання і розуміння основ правового регулювання обігу публічних грошових коштів.

СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК 16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

2. МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО ДАНОЇ ТЕМИ

Під час вивчення цієї теми важливим є з'ясування загальної характеристики злочинів у сфері господарської діяльності. Розглядаючи види злочинів у сфері господарської діяльності, доцільно взяти за основу типологію, запропоновану Р. Волинець (Волинець Р. Система злочинів у сфері господарської діяльності з урахуванням останніх змін кримінального законодавства. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 11. С. 184-189):

1) злочини проти системи грошового обігу та порядку обігу деяких документів (ст. 199 КК у частині незаконних дій із підробленою національною або іноземною валютою, білетами державної лотереї, ст. 200 КК);

2) злочини проти фондового ринку (ст. 199 у частині незаконних дій із підробленими державними цінним паперами, статті 222-1, 223-1, 223-2, 224, 232-1, 232-2 КК);

3) злочини проти системи оподаткування і системи загальнообов'язкового державного соціального страхування (ст. 199 КК у частині незаконних дій із підробленими марками акцизного податку, статті 204, 212, 212-1, ст. 222 КК у частині незаконного одержання пільг щодо податків або спроби їх одержання);

4) злочини проти бюджетної системи (статті 210, 211 КК);

5) злочини проти порядку переміщення предметів через митний кордон України (ст. 201 КК);

6) злочини проти порядку зайняття господарською діяльністю (статті 203-1, 203-2, 205, 205-1, 206, 206-2, 209, 209-1, 213, 227 КК);

7) злочини проти прав кредиторів (статті 218-1, 219, 220-1, 220-2, 222 КК у частині незаконного одержання субсидій, субвенцій, дотацій та кредитів або спроби їх одержання);

8) злочини проти засад добросовісної конкуренції та встановленого порядку охорони та використання засобів індивідуалізації учасників

господарського обороту, товарів і послуг (ст. 199 КК у частині незаконних дій із підробленими голографічними захисними елементами, статті 216, 229, 231, 232 КК);

9) злочини проти порядку приватизації (ст. 233 КК).

«Злочини у сфері господарської діяльності становлять велику суспільну небезпеку для економіки будь-якої держави, оскільки вони характеризуються складністю, підступністю, латентністю, поширеністю та різноманітними формами вияву. Національний законодавець, намагаючись створити надійні перепони посяганням на відносини господарювання в державі, не тільки створив окремий розділ VII «Злочини у сфері господарської діяльності» в межах Особливої частини КК України 2001 р., а й уніс згодом до нього низку важливих змін і доповнень. Необхідність такого підходу була зумовлена посиленням відповідальності за деякі посягання у сфері господарської (підприємницької) діяльності, а також потребою кримінально-правової охорони та регулювання найважливіших галузей економіки – фінансово-кредитної сфери, засад добросовісної конкуренції, порядку виробництва дисків для лазерних систем зчитування тощо.»¹.

Тому важливим є усвідомлення значимості кримінально-правової охорони відносин господарювання, які забезпечують сталий економічний розвиток України та є чинником забезпечення дохідної частини державного бюджету . Тому вивчаючи цю тему, доцільно провести системні зв'язки кримінально-правових норм з нормами інших галузей права: господарсько-правовими, адміністративно-правовими, фінансово-правовими. Особливу увагу слід приділити нормам, що регулюють обіг грошових коштів, зокрема, публічних грошових коштів. варто провести зв'язки й з іншими кримінально-правовими нормами, зокрема, тими, що передбачають відповідальність у сфері

---

¹ Мультимедійний підручник з навчальної дисципліни "Кваліфікація окремих видів злочинів". URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/kval-ok-zlochuniv-25-04-207/lectures/lecture_5.html

службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (розділ XVII КК України).

Необхідним є опрацювання здобувачами вищої освіти питання юридичного аналізу складу контрабанди та легалізації (відмивання) доходів одержаних злочинним шляхом.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Підготувати реферат, презентацію, есе за однією з наведених тем (на вибір). Тематику есе слід узгодити з викладачем.

Рекомендовані теми:

1. Загальна характеристика злочинів у сфері господарської діяльності.
2. Кримінально-правова охорона обігу публічних грошових коштів.
3. Особливості застосування кримінально-правових норм, які визначають склади злочинів у сфері господарської діяльності у практиці національних судів.
4. Особливості застосування кримінально-правових норм, які визначають склади злочинів у сфері господарської діяльності у практиці Верховного Суду (Верховного Суду України).

2. Заповніть порівняльну таблицю.

	Протидія законній господарській діяльності	Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації

3. Охарактеризуйте склад наступних злочинів:

1. Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону.
2. Шахрайство з фінансовими ресурсами.
3. Маніпулювання на фондовому ринку.
4. Умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції.

4. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

Контрольні питання:

1. Що виступає об'єктом злочинів у сфері господарської діяльності?
2. Які особливості злочинів у сфері господарської діяльності Ви можете назвати?
3. Охарактеризуйте склад злочину, передбаченого ст. 232 КК України.
4. Які ознаки дозволяють відмежувати ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) від ухилення від сплати внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування?
5. Які Ви можете назвати види злочинів у сфері господарської діяльності?
6. Яким чином кримінальне право забезпечує обіг публічних грошових коштів?
7. Охарактеризуйте склад злочину, передбаченого ст. 233 КК України.
8. Що являє собою легалізація (відмивання) доходів одержаних злочинним шляхом?
9. Які ознаки дозволяють відмежувати шахрайство з фінансовими ресурсами від шахрайства ?
10. Які ознаки дозволяють відмежувати шахрайство з фінансовими ресурсами від ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)?

5. ГЛОСАРІЙ

Контрабанда – переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї або боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї або бойових припасів до неї), частин вогнепальної нарізної зброї, а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації.

Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом – набуття, володіння, використання, розпорядження майном, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом, у тому числі здійснення фінансової операції, вчинення правочину з таким майном, або переміщення, зміна форми (перетворення) такого майна, або вчинення дій, спрямованих на приховування, маскування походження такого майна або володіння ним, права на таке майно, джерела його походження, місцезнаходження, якщо ці діяння вчинені особою, яка знала або повинна була знати, що таке майно прямо чи опосередковано, повністю чи частково одержано злочинним шляхом

Протидія законній господарській діяльності – протиправна вимога припинити займатися господарською діяльністю чи обмежити її, укласти угоду або не виконувати укладену угоду, виконання (невиконання) якої може заподіяти матеріальної шкоди або обмежити законні права чи інтереси того, хто займається господарською діяльністю, поєднана з погрозою насильства над потерпілим або близькими йому особами, пошкодження чи знищення їхнього майна або захоплення цілісного майнового комплексу, його частини, будівель, споруд, земельної ділянки, об'єктів будівництва, інших об'єктів та незаконне припинення або обмеження діяльності на цих об'єктах та обмеження доступу до них за відсутності ознак вимагання.

Розголошення комерційної або банківської таємниці – умисне розголошення комерційної або банківської таємниці без згоди її власника особою, якій ця таємниця відома у зв'язку з професійною або службовою діяльністю, якщо воно вчинене з корисливих чи інших особистих мотивів і завдало істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності.

Шахрайство з фінансовими ресурсами – надання завідомо неправдивої інформації органам державної влади, органам влади Автономної Республіки Крим чи органам місцевого самоврядування, банкам або іншим кредиторам з метою одержання субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг щодо податків у разі відсутності ознак кримінального правопорушення проти власності.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141)
2. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 № 2341-III /<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Кримінальне право: Підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І.Тютюгін та ін. 5-те вид. переробл. і допов. Х. : Право, 2015. 680с.
4. Кримінальний кодекс України : Наук.-практ. комент. : у 2 т. / за заг. ред.: В. Я. Тація [та ін.]. 5-те вид., допов. Х. : Право, 2013. Т. 1–2.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред.: М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. 9-те вид., переробл. та допов. К. : Юрид. думка, 2012. 1316 с.
6. Волинець Р. Система злочинів у сфері господарської діяльності з урахуванням останніх змін кримінального законодавства. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 11. С. 184-189.
7. Дудоров О. О., Каменський Д. В. У пошуках оптимальної назви розділу VII Особливої частини Кримінального кодексу України. Юридичний науковий електронний журнал. 2015. № 2. С. 179–189.
8. Дудоров О. О. Мовчан Р. О. Законодавство України про кримінальну відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності – час визначитися зі стратегією розвитку. Вісник Асоціації кримінального права України. 2015. № 2(5). С. 215–263.
9. Дудоров О. О. Злочини у сфері господарської діяльності: кримінально-правова характеристика : монографія. К. : Юридична практика, 2003. 924 с.